

20. CAF world giving index 2016. A global view of giving trends. Charities Aid Foundation. *Charities Aid Foundatio*. Retrieved from https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications1950a_wgi_2016_report_web_v2_241016.pdf [in English].
21. CAF world giving index 2017. A global view of giving trends. Charities Aid Foundation. *Charities Aid Foundatio*. Retrieved from https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/cafworldgivingindex2017_2167a_web_210917.pdf?sfvrsn=ed1dac40_10 [in English].
22. Podatkovyj kodeks Ukraïny [Tax Code of Ukraine] : za stanom na 1 grud. 2016 r. Verhovna Rada Ukraïny. Sajt Verhovnoi' rady Ukraïny. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20160201> [in Ukrainian].
23. Higgins, E. T. (1997). Beyond pleasure and pain. *American Psychologist*. (Vol. 52), 12, 1280-1300 [in English].

УДК 334.012.61-022.51(477)

ЛУКАШОВА Людмила, к. е. н., доцент, докторант кафедри менеджменту
Київського національного
торговельно-економічного університету

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Розглянуто основні тенденції розвитку національного малого підприємництва. Узагальнено та систематизовано нормативно-правове забезпечення стратегії розвитку малого підприємництва. Визначено стратегічні пріоритети та особливості формування стратегії розвитку малого підприємництва в Україні.

Ключові слова: стратегічні пріоритети, стратегія розвитку, мале підприємництво, суб'єкти малого підприємництва, суб'єкти мікропідприємництва.

Лукашова Л. Стратегические приоритеты развития малого предпринимательства в Украине. Рассмотрены основные тенденции развития национального малого предпринимательства. Обобщено и систематизировано нормативно-правовое обеспечение стратегии развития малого предпринимательства. Определены стратегические приоритеты и особенности формирования стратегии развития малого предпринимательства в Украине.

Ключевые слова: стратегические приоритеты, стратегия развития, малое предпринимательство, субъекты малого предпринимательства, субъекты микропредпринимательства.

Постановка проблеми. Мале підприємництво (МП) є важливим соціально-економічним фактором розвитку країни, який забезпечує започаткування нових робочих місць, сприяє подоланню безробіття,

зростанню ВВП, стимулює підвищення конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу національної економіки. Визначення стратегічних пріоритетів розвитку МП створить належні умови для покращання стану національної економіки, вирішення ряду нагальних соціальних проблем суспільства, підвищення позиції України в рейтингах за індексом глобальної конкурентоспроможності [1], глобальним інноваційним індексом [2] та в рейтингу "Ведення бізнесу" (заходи щодо підвищення позиції України в цьому рейтингу здійснюються в рамках виконання плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку [3], з метою входження України до провідної двадцятки країн світу).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку МП у своїх працях висвітлювали такі вчені-економісти, як З. Варналій [4], І. Брітченко [4; 5], С. Смерічевський, О. Ахунзянов, Т. Банасько [5], Г. П'ятницька [6], І. Падерін [7], Л. Сарана [8], М. Слатвінська [9] та ін. Проте процес стратегічного управління та обґрунтування стратегічних пріоритетів розвитку національного малого підприємництва недостатньо висвітлений у вітчизняній науковій літературі. Проблему стратегічного розвитку МП досліджували також закордонні вчені-економісти, однак використання зарубіжного досвіду вбачається можливим тільки за умови його адаптації до українських реалій. Це обумовлює необхідність проведення додаткових досліджень у цьому напрямку.

Метою статті є обґрунтування стратегічних пріоритетів розвитку національного малого підприємництва з урахуванням сучасних тенденцій у контексті світової та європейської інтеграції.

Матеріали та методи. У процесі дослідження застосовано ряд загальнонаукових та спеціальних методів пізнання: групування, порівняння – при здійсненні порівняльної характеристики стратегії розвитку МП у розвинених країнах світу, аналізу та синтезу – при визначенні тенденцій розвитку національного малого підприємництва та виявленні проблемних аспектів формування стратегії розвитку МП, графічний – для наочного представлення результатів дослідження; узагальнення – для формування відповідних висновків. Також використано матеріали досліджень вітчизняних вчених з питань, економіки, підприємництва, податкового законодавства, законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України, дані Державної служби статистики України, інтернет-ресурси Європейського інформаційно-дослідницького центру, Всесвітнього економічного форуму, Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

Результати дослідження. Національне мале підприємництво на сучасному етапі представлене в основному суб'єктами мікропідприємництва, під якими вбачають суб'єктів господарювання, що відповідають встановленим значенням таких критеріїв, як середня кількість працівників за

звітний період, річний дохід від будь-якої діяльності, балансова вартість активів та чистий дохід від реалізації продукції [10; 11] (рис. 1). Останніми роками не спостерігається суттєвих позитивних змін у напрямку зростання кількості суб'єктів МП. Більше того, значення 2017 р. (322 921 од.) є на 13.6 % меншим за аналогічний показник 2013 р. (373 809 од.), що свідчить про негативну тенденцію до зменшення їх кількості в динаміці. Найнижчий показник кількості суб'єктів МП за роки дослідження зафіксований у 2016 р. (291 154 од.).

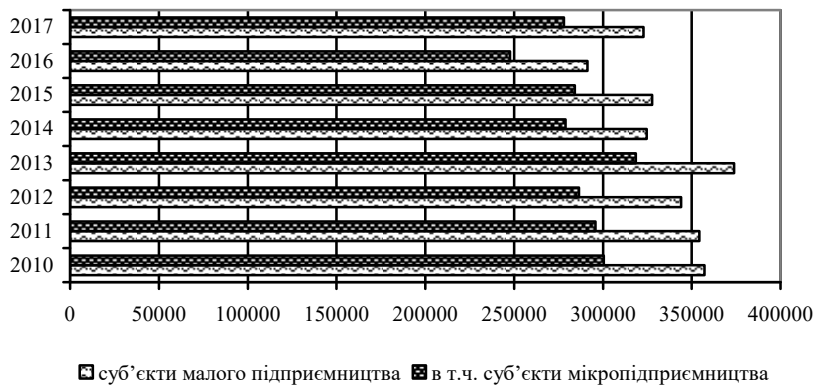

Рис. 1. Кількість суб'єктів малого підприємництва в Україні у 2010–2017 рр., од.

Джерело: розроблено автором на основі [12].

Частка суб'єктів МП у структурі суб'єктів підприємництва за останні вісім років майже не змінилася і коливається від 94.3 % (у 2010–2012 рр.) до 95.5 % (у 2017 р.). Частка суб'єктів мікропідприємництва в структурі суб'єктів МП варіюється по роках від 78.5 % (у 2012 р.) до 82.8 % (у 2015 р.). На кінець 2017 р. цей показник становив 82.2 % загальної кількості суб'єктів МП.

Кількість працівників, які зайняті у суб'єктів МП, має тенденцію до зниження (рис. 2). Найвищий показник офіційної зайнятості у них зафіксовано у 2010 р. – 2164.6 тис. осіб; найнижчий – у 2015 р. і відтоді він незначно збільшився. Загалом, показник 2017 р. становить 76.3 % від показника 2010 р., що обумовлено не лише реальним зниженням зайнятості населення у суб'єктів МП, а також неофіційною зайнятістю частини персоналу. Відповідно до оцінок Міжнародної організації праці, Всесвітнього банку та соціологічних служб, неофіційне працевлаштування в Україні коливається в межах 2–4.7 млн осіб, що відповідає 14–33 % офіційно зайнятого персоналу.

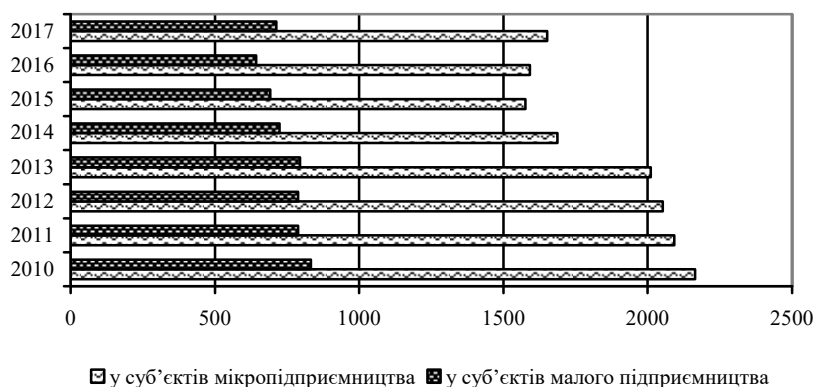

Рис. 2. Кількість зайнятих працівників в Україні у 2010–2017 рр., тис. осіб

Джерело: розроблено автором на основі [12].

Найбільші обсяги реалізованої продукції суб'єктами МП зафіксовані у сфері оптової та роздрібної торгівлі (рис. 3) – на ці види економічної діяльності припадає близько половини всієї реалізованої ними продукції. Ще 37 % припадає на промисловість, сільське, лісове, рибне господарство, будівництво, транспортне, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність. Частка реалізованої продукції суб'єктами МП за іншими видами економічної діяльності не перевищує 4 %. Така тенденція свідчить про викривлення структури реалізації продукції суб'єктами малого підприємництва за видами економічної діяльності та яскраво ілюструє пріоритети останніх.

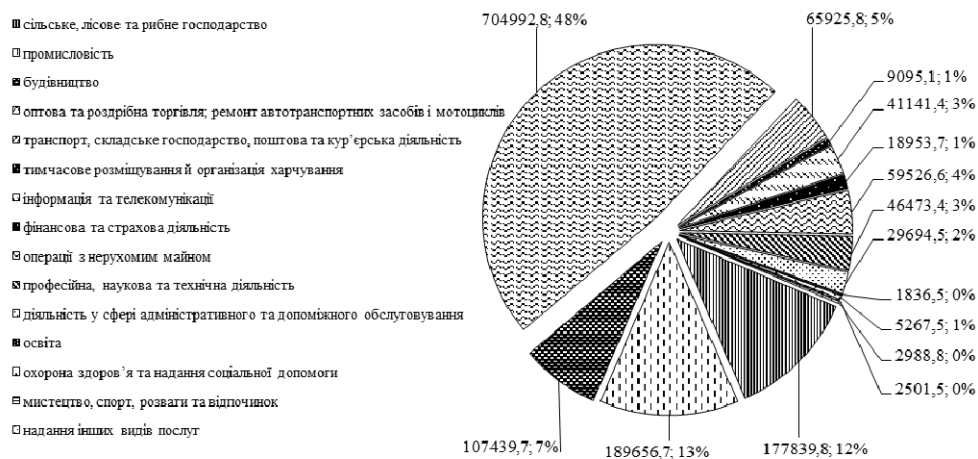

Рис. 3. Структура реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктами малого підприємництва за видами економічної діяльності у 2017 р. в Україні, млн грн, %

Джерело: розроблено автором на основі [12].

За даними інформаційної довідки, підготовленої Європейським інформаційно-дослідницьким центром, частка ВВП, створена за рахунок суб'єктів малого підприємництва, коливається у розвинених країнах світу в межах 20–90 %: у Польщі – 54 %, Франції та Німеччині – 50 %, Великобританії – 20 %, США – більше 50 %, Японії – близько 90 %. В Україні цей показник у 2014–2015 рр. знаходився на рівні 7.7 % [13]. За діагностикою стратегій розвитку МП у ряді країн світу виявлено відмінності та особливості їх формування, обумовлені впливом ряду факторів зовнішнього середовища та поточною ситуацією у сфері малого підприємництва в країні (таблиця).

Таблиця

Порівняльна характеристика стратегій розвитку малого підприємництва розвинених країн

Країна	Особливості стратегії
Польща	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищення інноваційності; • вдосконалення системи навчання і підготовки кадрів; • сприяння пошуку фінансових джерел; • дерегуляція економіки та мінімізація бюрократичних процедур; • сприяння експортній діяльності; • застосування ефективних стратегічних інструментів: спеціальних економічних зон, промислових і технологічних парків, бізнес-інкубаторів, кластерів, позичкових і гарантійних фондів, підтримка місцевих ініціатив
Франція	<ul style="list-style-type: none"> • Вдосконалення системи навчання та перепідготовки спеціалістів; • стимулювання інноваційної діяльності, допомога в трансферті нових і високих технологій для підвищення експортних можливостей; • поліпшення взаємодії органів влади, партнерських і громадських організацій з метою ефективної реалізації національних і європейських програм підтримки в розвитку бізнесу; • дерегуляція економіки і мінімізація бюрократії; • всебічний розвиток інформаційних технологій і електронного бізнесу
Німеччина	<ul style="list-style-type: none"> • Поліпшення умов заснування бізнесу "start-up"; • стимулювання зростання чисельності малих підприємств; • зміцнення технологічних можливостей
Великобританія	<ul style="list-style-type: none"> • Підвищення культури підприємництва і ділових відносин; • активізація процесів зародження нових підприємств, створення умов для їх прискореного подальшого розвитку; • поліпшення доступу до фінансових ресурсів; • розвиток підприємництва в депресивних районах та в окремих соціальних групах; • залучення підприємництва до активного використання державних служб; • розробка ефективних заходів державної політики та регулювання підприємницької діяльності; • підвищення рівня дослідження ринку малого бізнесу та оцінки його стану
США	<ul style="list-style-type: none"> • Збільшення експортних можливостей; • надання допомоги в трансферті технологій; • підвищення конкурентоспроможності продукції; • підвищення доступності програм кредитування малого бізнесу
Японія	<ul style="list-style-type: none"> • Запровадження системи гнучкого управління економікою; • посилення підтримки інноваційної діяльності; • посилення стійкості та розвиток систем економічної безпеки; • поліпшення умов праці та соціального забезпечення в секторі; • підвищення мобільності трудових ресурсів у сфері послуг; • спрощення доступу до фінансових ресурсів та акціонерного капіталу; • посилення взаємодії структур підтримки та розвитку малого бізнесу

Джерело: розроблено автором на основі [13].

Однією з вимог щодо формування ефективної національної стратегії розвитку малого підприємництва є необхідність реалізації норм чинного законодавства, зокрема Розпорядження Кабінету Міністрів України № 504-р [14], розробленого з урахуванням основних положень переліку чинних регуляторних актів (рис. 4).

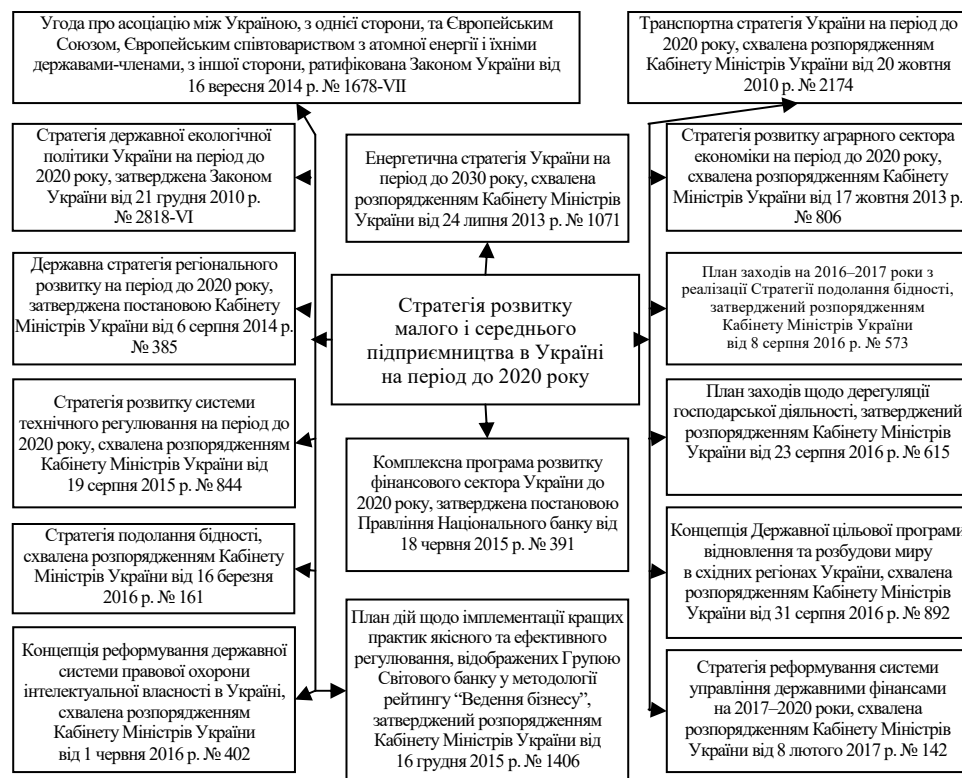

Рис. 4. Базис для розробки Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні

Джерело: розроблено автором на основі [14].

Авторські дослідження зазначених документів показали, що державна політика щодо визначення стратегічних пріоритетів розвитку МП є непослідовною, а самі пріоритети – нечітко сформульованими та необґрунтованими, внаслідок чого унеможливорюється вихід на траєкторію стійкого економічного розвитку не лише цього прошарку суб'єктів господарювання, а й економіки країни в цілому.

Стратегія розвитку МП повинна будуватися відповідно до загальної економічної стратегії розвитку країни з урахуванням її специфіки, стратегічного призначення, ресурсних можливостей, ролі та місця малого підприємництва в загальнодержавному господарському комплексі. Закордонний досвід становлення та розвитку МП дає змогу визначити мету стратегії з позиції найбільш узагальненого кінцевого результату, а саме: підвищення благополуччя та рівня життя насе-

лення, що віддзеркалює мету суспільного розвитку та мету дій влади за умови вираження нею народних інтересів. Узагальнивши вітчизняний та закордонний досвід дослідження розвитку МП, визначено такі стратегічні пріоритети:

- створення в Україні, зокрема в окремих регіонах, конкурентоспроможного підприємницького середовища;
- ефективний науково обґрунтований перегляд чинних регуляційних норм українського законодавства. З цією метою повинна постійно проводитися робота з удосконалення регуляторного середовища¹. На сьогодні з метою підвищення ефективності регулювання Кабінет Міністрів України проводить роботу із діагностики та доопрацювання регуляторних актів, що дає змогу скасувати неефективні та необґрунтовані регуляторні акти, вносити зміни відповідно до кращих світових здобутків;
- полегшення доступу до кредитних коштів та надання додаткових можливостей щодо оренди державного майна;
- нарощування інноваційного потенціалу суб'єктів МП та стимулювання їх інноваційної активізації, дотримання належного перебігу процесу передавання результатів наукових досліджень до сфери підприємництва, створення сприятливих умов для здійснення експортної діяльності, забезпечення відповідності українського законодавства нормам права Європейського Союзу щодо інтелектуальної власності;
- забезпечення активної взаємодії суб'єктів підприємництва незалежно від їх розміру;
- реалізація заходів з покращання інформаційного забезпечення суб'єктів МП, у т. ч. надання інформаційно-консультаційної підтримки, підвищення рівня їх поінформованості стосовно окремих аспектів діяльності та якомога повнішого задоволення потреб підприємців у інформації щодо започаткування підприємницької діяльності, основних адміністративних послуг і можливостей щодо залучення фінансування;
- забезпечення захисту прав представників суб'єктів МП у відносинах з контролюючими органами, удосконалення ліцензійної та дозвільної системи², захист суб'єктів господарювання від неправомірних дій дозвільних органів, у т. ч. зменшення адміністративного тиску на їх діяльність шляхом удосконалення КЗпПУ і реформування Державної служби зайнятості;

¹ У 2016 р. Кабінетом Міністрів України затверджено план заходів щодо дерегуляції господарської діяльності [15], виконання якого надасть можливість вирішити нагальні проблеми у сферах надання адміністративних послуг, державного нагляду, інформаційних технологій, аграрній, харчовій, будівельній, транспортній сферах, а також у сферах митного, валютного та податкового регулювання.

² Протягом 2014–2016 рр. кількість дозволів для провадження підприємницької діяльності в Україні скоротилася на 40 %, а кількість видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, – на 46 %. Попри позитивну тенденцію існує необхідність у подальшій оптимізації кількості видів господарської діяльності, що потребують ліцензування, а також дозволів, у тому числі шляхом застосування декларативного принципу.

- зниження податкового тиску на суб'єктів МП та сприяння зменшенню неформальної зайнятості шляхом коригування чинного податкового законодавства (нині можна констатувати приховане посилення податкового тиску на суб'єктів малого підприємництва, зокрема на ФОП. Яскравим прикладом є зміни, внесені Державною фіскальною службою у нарахування ЄСВ. Так, набули чинності зміни щодо сплати ЄСВ за осіб з інвалідністю, що є найманими працівниками ФОП. Відтепер ФОП повинні сплачувати ЄСВ за осіб з інвалідністю у розмірі 22 %, на відміну від попередньої ставки у 8.41 %. Подібні нововведення, крім додаткового податкового тиску та збільшення розміру податкових платежів до бюджету, демотивують суб'єктів МП, що обрали як організаційно-правову форму господарювання ФОП, та перешкоджають реалізації ними соціальних функцій; удосконалення податкового адміністрування, в т. ч. забезпечення ефективного функціонування електронних сервісів; спрощення основних форм податкової звітності;

- сприяння розвитку пріоритетних галузей у секторі МП;

- розвиток соціального підприємництва: працевлаштування суб'єктами МП найбільш вразливих прошарків населення (ветерани, внутрішньо переміщені особи, люди з інвалідністю тощо), надання допомоги останнім у подоланні ними соціальної ізоляції; стимулювання вирішення соціальних проблем у суспільстві за участю суб'єктів МП; визначення на законодавчому рівні поняття "соціальне підприємництво"; ініціація нових видів соціальних послуг; підвищення ефективності використання наявного ресурсного потенціалу окремих регіонів при вирішенні соціальних проблем;

- екологізація діяльності суб'єктів МП (покращання їх екологічних показників)³;

³ Відповідно до Індексу економічної політики у сфері малого підприємництва (інструмент порівняльного аналізу, який дозволяє відслідковувати й оцінювати успіхи в сфері підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва, розроблений Організацією економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) разом з Європейською комісією, ЄБРР та ЄФО у 2006 р., складається для 32 країн у чотирьох регіонах) екологізація є найслабшим аспектом державної політики у сфері розвитку підприємництва в Україні, і практично всі ініціативи впроваджуються за фінансової підтримки міжнародних організацій. Суб'єктам малого і середнього підприємництва в Україні бракує теоретичних та практичних знань стосовно екологізації, а також потенціалу і підтримки для ефективної участі у цьому процесі. Існує потреба в активній реалізації політики сталого споживання та виробництва, запровадження еко- та енергоефективних способів провадження діяльності. Поліпшення екологічних показників діяльності здійснюється шляхом запровадження європейських норм і вимог щодо граничних рівнів викидів у повітря і скидів у воду чи ґрунт, закачування під землю, перенесення різних видів забруднювачів відповідно до Протоколу про реєстри викидів та перенесення забруднювачів та забезпечення екологічних прав громад і кожного громадянина на території розміщення суб'єктів господарювання згідно з Орхуською конвенцією (Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища, учинена в Орхусі (Данія) 25 червня 1998 р.) [16].

- полегшення доступу національних суб'єктів МП до європейських ринків, приєднання їх до Європейської мережі підприємств (*Enterprise Europe Enterprise network*), сприяння їх інтернаціоналізації, прийняття національних європейських і міжнародних стандартів;

- стимулювання участі суб'єктів МП у національних і європейських програмах фасилітації МП, зокрема наймасштабніших програмах, ініційованих Європейським Союзом *COSME*⁴, *HORIZON 2020*⁵, *SME Facility*⁶.

Наведені стратегічні пріоритети є основоположними при розробці ефективної стратегії розвитку МП, охоплюють усі ключові сфери діяльності суб'єктів господарювання, спрямовані на забезпечення сталого розвитку національного малого підприємництва з врахуванням тимчасових обмежень фінансової підтримки та значних викликів, які постали перед країною.

Висновки. Проведені дослідження виявили тенденцію до зменшення кількості суб'єктів малого підприємництва на 9.6% та зайнятих працівників на 23.7% в динаміці за останні вісім років. Частка суб'єктів МП у загальній структурі у цей період залишилась майже незмінною. Також виявлено викривлення структури реалізації продукції суб'єктами МП за видами економічної діяльності у бік оптової та роздрібною торгівлі, промисловості, сільського, лісового та рибного господарства, будівництва, транспортного та складського господарства. На окрему увагу заслуговує той факт, що більшість суб'єктів МП представлені суб'єктами мікропідприємництва. Частка ВВП, створена за рахунок суб'єктів МП, є надзвичайно низькою порівняно з розвиненими країнами світу. Отже, зважаючи на стан та тенденції розвитку національного МП, визначення його стратегічних пріоритетів є необхідною умовою формування ефективної стратегії розвитку. Актуальність цього дослідження додатково підтверджено результатами аналізу чинного законодавства, які виявили непослідовність державної політики у напрямку визначення стратегічних пріоритетів.

Стратегічні пріоритети розвитку національного малого підприємництва, представлені в статті, сформульовані в контексті світових та євроінтеграційних процесів.

Відповідно, логічним напрямом подальшого дослідження має стати обґрунтування стратегії розвитку національного малого підприємництва за допомогою наявного переліку матричних та економіко-математичних методів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сайт Всесвітнього економічного форуму. URL : <https://www.weforum.org>.
2. The Global Innovation Index 2018 report. URL : <https://www.globalinnovationindex.org>.

⁴ *COSME – Competitiveness of Small and Medium Enterprises* "Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу", програма підтримки малого та середнього бізнесу з бюджетом 2.3 млрд євро.

⁵ *HORIZON 2020* – це найбільша рамкова програма Європейського Союзу з фінансування науки та інновацій із загальним бюджетом близько 80 млрд євро, розрахована на 2014–2020 рр.

⁶ *SME Facility* – бюджет цієї програми складає 15.3 млн євро та 150 млн євро інвестицій.

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1406 "Про затвердження плану дій щодо імплементації кращих практик якісного та ефективного регулювання, відображених Групою Світового банку у методології рейтингу "Ведення бізнесу". URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1406-2015>.
4. Varnaliy, Z., Polishchuk, Ye., Varnaliy, Z. et all. (2018). Development of small and medium enterprises: the EU and East-partnership countries experience: monograph. Wyd-wo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu. 378 p.
5. Брігченко І. Г., Смерічевський С. Ф., Ахунзянов О. В., Банасько Т. М. та ін. Закономірності і перспективи розвитку малого підприємництва в структурі національної інноваційної системи України : монографія. Херсон : Гельветика. 2017. 224 с.
6. П'ятницька Г. Т., Найдюк В. С. Мультиваріативність стратегій інноваційного розвитку. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. Економічні науки. 2018. № 1(96). С. 22-36. URL : [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2018/01\(96\)/04.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2018/01(96)/04.pdf).
7. Падерін І. Д. Стратегічне управління підприємствами малого та середнього бізнесу промислового регіону: монографія / за наук. ред. І. Д. Падеріна. – Дніпро: ТОВ Акцент ПП, 2016. 184 с.
8. Сарана Л. А. Регіональні проблеми розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. Strategic estimations and vectors of ukraine's social and economic development in the conditions of European integration and the world partnership : monograph / eds. V. Yatsenko – Agenda Publishing House, 251 Coventry, United Kingdom, 2017. 357 p.
9. Слатвінська М. О. Альтернативні системи оподаткування малого бізнесу: стан, проблеми, перспективи : монографія. Одеса : ОНЕУ, 2012. 252 с.
10. Господарський кодекс України : чинний документ № 436-15 у поточній ред. від 17.06.2018. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
11. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 05.10.2017. № 2164-VIII. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>.
12. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
13. Інформаційна довідка Європейського інформаційно-дослідницького центру. URL : http://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/publications/pidtrymka_msp.pdf.
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 року № 504-р. "Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року". URL : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/250167535>.
15. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 615 "Про затвердження плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності та визнання такими, що втратили чинність деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України". URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615-2016>.
16. Закон України "Про ратифікацію Протоколу про реєстри викидів та перенесення забруднювачів" № 980-VIII від 03.02.2016. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980-19#n2>.

Стаття надійшла до редакції 02.10.2018.

Lukashova L. Strategic priorities for the development of small entrepreneurship in Ukraine.

Background. Small entrepreneurship is an important socio-economic factor of the country's development, provides for the creation of new jobs, contributes to overcoming unemployment, increasing the gross domestic product, and also stimulates the competitiveness and innovation potential of the economy.

Analysis of recent research and publications. Ukrainian and foreign scholars-economists studied the problem of strategic development of small business, but using foreign experience is only possible if it is adapted to Ukrainian realities.

The aim of the article is substantiation of strategic priorities of development of national small business taking into account current trends in the context of world and European integration.

Materials and methods. During the research, the following general scientific and special methods of knowledge were used: grouping, comparison, analysis and synthesis, graphical method and generalization method.

Results. In the article the main tendencies of development of the national small business are investigated, namely: it was found out that small entrepreneurship at the present stage is represented mainly by the Micro entities; during the last years there have been no significant positive changes in the growth of the number of small business entities; the share of small business entities in the structure of business entities has remained almost unchanged in the last eight years and ranges from 94.3% to 95.5%; the number of employed workers in small businesses tends to decrease; the largest volumes of sold products (goods and services) by small business entities were recorded in the wholesale and retail trade; The share of GDP created by small business entities is at 7.7%, unlike the developed countries of the world, where it corresponds to the figure of 20 – 90%. One of the requirements for an effective national strategy for the development of small businesses is the need to implement the norms of the current legislation. Therefore, taking into account the state and trends of development of the national small business, the definition of its strategic priorities is a prerequisite for the formation of an effective development strategy.

Conclusion. Strategic priorities for the development of small business in Ukraine are formulated in the context of modern world and euro integration processes: creation of a competitive business environment in Ukraine, in particular, in certain regions; effective scientifically substantiated review of the current regulatory norms of Ukrainian legislation; simplification of access of small business entities to credit resources and lease of state property; increase of innovative potential of small business; development of cooperation between small, medium and large enterprises; improvement of information provision; ensuring protection of the rights of small business entities in relations with controlling bodies, improving the licensing and licensing system; reduction of tax pressure on small businesses, including assistance in reducing the volume of informal employment through the improvement of tax legislation; promoting the development of priority sectors of small business; development of social entrepreneurship; ecologization; facilitating access of national small business entities to European markets, joining them to the European Enterprise Network; stimulating the participation of small business entities in national and European small business support and development programs.

Keywords: strategic priorities, development strategy, small business, small business entities, micro-entities.

REFERENCES

1. Sait vsesvitniogo ekonomichnoho forumu [Website of the World Economic Forum]. (n.d.). www.weforum.org. Retrieved from: <https://www.weforum.org> [in English].
2. Sait "The Global Innovation Index 2018 report" [Website "The Global Innovation Index 2018 report"]. (n.d.). www.globalinnovationindex.org. Retrieved from <https://www.globalinnovationindex.org> [in English].
3. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 hrudnya 2015 roku № 1406 "Pro zatverdzhennya plany dii shchodo implementacii krashchyh praktyk yakisnoho ta efektyvnoho rehylyuvannya, vidobrazhenyh Hrupoyu Svitovoho banku u metodolohii reytinhu "Vedennya bisnesu" [The Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated

- December 16, 2015, № 1406 "On Approval of the Plan of Action for the Implementation of Best Practices for Qualitative and Effective Regulation as reflected by the World Bank Group in the Doing Business Rating Methodology]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1406-2015> [in Ukrainian].
4. Britchenko, I., Polishchuk, Ye., Varnaliy, Z. et al. (2018). Development of small and medium enterprises: the EU and East-partnership countries experience. Wyd-wo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu [in English].
 5. Britchenko, I.H., Smerichevskii, S.F., Akhunzianov, O.V., & Banasko, T.M. (2017). Zakonomirnosti I perspektivy rozvytku maloho pidpryemnytstva v strukturi nacionalnoi innovaciinoi systemy Ukrainy [Regularities and prospects of small business development in the structure of the national innovation system of Ukraine]. Kherson : Helvetika [in Ukrainian].
 6. Piatnytska, G.T. & Naydyuk, V. S. (2018). Multyvariatyvnist stratehii innovatsiynoho rozvytku [Multivariability of innovation development strategies]. *Zovnishnya torhivlya: ekonomika, finansy, pravo – Foreign Trade: Economics, Finance, Law*, 1(96), 22-36. Retrieved from [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2018/01\(96\)/04.pdf](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2018/01(96)/04.pdf) [in Ukrainian].
 7. Paderin, I. D. (2016). Stratehichne upravlinnia pidpryemstvamy maloho ta serednyoho biznesu promysloвого rehionu [Strategic management of small and medium enterprises of the industrial region]. I. D.Paderin (Ed.). Dnipro : TOV Akcent PP [in Ukrainian].
 8. Sarana, L.A. Rehionalni problemy rozvitku maloho ta serednyoho biznesu v Ukraini [Strategic estimations and vectors of ukraine’s social and economic development in the conditions of European integration and the world partnership: monograph] edited by V. Yatsenko – Agenda Publishing House, 251 Coventry, United Kingdom, 2017 [in English].
 9. Slatvinska, M.O. (2012). Alternatyvni systemy opodatkuvannia maloho biznesu: stan, problemy, perspektyvy [Alternative small business taxation systems: status, problems, prospects]. Odesa: ONEU [in Ukrainian].
 10. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Commercial Code Ukraine]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> [in Ukrainian].
 11. Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do zakonu Ukrainy "Pro bukhalterskii oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini" vid 05.10.2017 № 2164-VIII [Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine" On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" from 05.10.2017, № 2164-VIII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>.
 12. Sait Derzhavnoi sluzhby statystryky Ukrainy [The site of the State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.) *www.ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
 13. Informasiina dovidka Evropeiskoho informaciino-doslidnitskoho tsentru [Information note of the European Information and Research Center]. (n.d.). *radaprogram.org*. Retrieved from http://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/piblications/pidtrymka_msp.pdf [in English].
 14. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 travnya 2017 roku № 504-r. "Pro shvalennya Stratehii rozvitku maloho i serednyoho pidpryemnytstva v Ukraini na period do 2020 roku" [On approval of the Development Strategy of Small and Medium Business in Ukraine in 2020]. (n.d.). *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250167535> [in Ukrainian].
 15. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 serpnia 2016 roku № 615 "Pro zatverdzhennya planu zahodiv shchodo deregulyacii hospodarskoi diyalnosti ta vyznannya takymy, shcho vtratyly chynnist deyakyh rozporyadzen Kabinetu Ministriv Ukrainy" ["On Approval of the Action Plan on Deregulation of Economic Activities and Recognition as Eliminated by Some Orders of the Cabinet of Ministers of Ukraine"]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615-2016> [in Ukrainian].
 16. Zakon Ukrainy "Pro ratyfikatsiyu protokolu pro reestry vykydiv ta perenesennya zabrudnyuvachiv" № 980-VIII vid 03.02.2016 [Law of Ukraine "On ratification of the Protocol on Pollutant Release and Transfer Registers"]. (n.d.) *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980-19#n2> [in Ukrainian].